

BESLUT

2020-06-22

Dnr: 19/04230,
4241 och 20/00018**SAKEN**

Morgonstudion, SVT1, 2019-12-18, *Rapport*, SVT1, 2019-12-18, kl. 19.30, *Aktuellt*, SVT2, 2019-12-18 och *Veckans brott*, SVT1, 2019-12-19, inslag om en rapport om en myndighet; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen i *Rapport* och *Aktuellt* kritiserar men frias. Det brister i förhållande till kravet på sakligt.

Övriga inslag frias.

INSLAGEN

Inslagen handlade om en rapport som tre forskare vid Linköpings universitet skrivit om den statliga myndigheten Brottsförebyggande rådet (Brå).

Morgonstudion den 18 december 2019

Nyheten om forskarrapporten behandlades i sammanlagt i tre inslag. Det första inslaget bestod av ett samtal mellan två ledamöter från riksdagens justitieutskott, mot bakgrund av att utskottet kallat till sig rapportförfattarna och generaldirektören för Brå. Det andra inslaget bestod av ett samtal mellan två programledare, en kolumnist och en redaktör. Det inleddes med att en av de två programledarna sa följande.

(Programledare 1) – Vi ska fortsätta tala om den Brå-rapport som kommit från forskare vid Linköpings universitet. Enligt den så ska Brå ha ändrat slutsatser i rapporter för att resultatet bättre ska passa överens med hur politikerna vill ha det.

Senare i programmet sades bland annat följande.

(Kolumnist) – Å ena sidan innehåller ju den allvarliga anklagelser. Om det ligger till på så sätt som påstås eller i vart fall antyds så är det ju sannerligen inte bra. Brås uppdrag

är ju att servera fakta, underlag, för politiker och alla oss andra. Men å andra sidan så upplever jag också den här rapporten som tendentiös och väldigt vag. Det är anonyma berättelser, vi vet inte vilka rapporter det är som ska ha friserats. Justitieministrar ska ha blivit intervjuade, [...] vi vet inte vilka. Om det finns en politisk styrning på det sätt som påstås i rapporten så vet vi inte, är det en moderat justitieminister, är det en socialdemokratisk justitieminister? Kort sagt, vi vet väldigt lite. Det är väldigt vagt och undflyende allting. [...] (Redaktör) – Den är försåttligen skriven skulle jag säga. I bästa fall så handlar det om anekdotisk bevisföring i många utav de här resonemangen. Just på grund av samma poänger som [kolumnist] gör här. Anonyma källor, är det, flera säger att, framför viss kritik, står det. Ja, men hur många är det, en eller 37? Vilket är det antal man har pratat med. Och i nästa bisats står det att andra tycker inte att det är så kritiskt. Andra, hur många då? en eller 37? Vi har ingen möjlighet att vikta värdet av den här kritiken. (Programledare 2) – Men samtidigt, [...] rapportförfattarna säger [...] att man behöver skydda dem som kommer med uppgifter. Finns det inte en poäng med det? (Kolumnist) – Jo, det kan det finnas. Inte minst, några av de intervjuade så vitt jag förstår är ju anställda på Brå. Och det är klart att man kanske inte vill träda fram som någon form av visseblåsare [...]. Men samtidigt, före detta justitieministrar och gamla generaldirektörer, de borde ju kunna stå för det de tycker, kan man faktiskt anse. Det vi också kan konstatera, vilket jag tycker är intressant, två personer, dels en professor i sociologi som tillhör Brås vetenskapliga råd men som tackade nej till att vara med i rapporten, han har skrivit ett blogginlägg där han är väldigt kritisk. Han pratar om faktafel, han pratar om insinuationer. En professor i statistik som är en av de intervjuade i rapporten har också trätt fram på Twitter och sagt att han är felciterad. Och jag skulle inte bli förvånad om det dyker upp nya sådana här vittnesmål inom de närmaste dagarna.

Senare i programmet sa kolumnisten att ”jag skulle vilja höja en ordentlig varningens flagg för den här rapporten” och något senare sades bland annat följande.

(Programledare 2) – Nu pekar man ju också på i den här rapporten att det finns en tystnadskultur på myndigheten. Finns det inte ett värde i att man lyfter fram den typen av problem? Vad säger du? (Redaktör) – Ja, alldeles bestämt, om det går att belägga att det verkligen finns en tystnadskultur. Jag återkommer till det här att det är en anekdotisk bevisföring. Vi har en person som återkommer på fyra, fem olika ställen för att belägga det här med hurvida det finns en tystnadskultur eller inte. Men skulle det vara så att det finns en slags munkavle på den som kommit fram med en obekväm sanning så är det ju alarmerande och det behöver dras i. Men jag tycker det är synd att just den usla ansatsen, den ifrågasättbara metoden här, tar bort fokus från huvudfrågan, hur pass fungerande är Brå egentligen?

I det tredje och sista inslaget under morgonen medverkade en av rapportförfattarna via videolänk där hon bemötte den kritik som hade framförts mot rapporten.

Rapport den 18 december 2019, kl. 19.30

I det så kallade löpet sades följande.

(Professor i statistik) – Jag finns bara på ett ställe i hela rapporten, och det är fel.
(Nyhetspresentatören) – Felaktiga citat, påståenden utan täckning och misstänkt jäv. Kritiken skärps mot Linköpings Universitets rapport om Brottsförebyggande rådet.

Samtidigt som inslaget påannonserades visades en elektronisk skylt med texten: ”Linköpings universitet: Kritik mot rapport om BRÅ”. Inslaget inleddes med att nyhetspresentatören sa följande.

Nu kommer skarp kritik mot den forskarrapport om Brottsförebyggande rådet, Brå, som igår ledde till en KU-anmälan mot justitieministern. Forskare anser sig felciterade i rapporten och påståenden om Brås starka kopplingar till socialdemokratin är något författarna till rapporten idag backar ifrån.

Sedan sades följande av en reporter.

(Reporter) – Forskningsrapporten, där Brås trovärdighet ifrågasätts, fick omedelbart stort politiskt genomslag, och justitieministern anmäldes till Konstitutionsutskottet. Det är forskare från Linköpings universitet som påstår att Brås forskning ibland är ideologiskt och politiskt styrd, och därför saknar trovärdighet.

Därefter visades ett klipp från en intervju med en av de forskare som varit med och skrivit rapporten. En elektronisk skylt i bildens övre vänstra hörn meddelade att intervjun var från *Rapport* dagen innan. Forskaren hördes bland annat säga ”Vi vet ju inte vilka rapporter och yttranden som det går att lita på” varpå följande sades.

(Reporter) – [Namn] är professor i statistik. Han har tidigare varit anställd på Brå och sitter idag i det vetenskapliga rådet för Brå, och i den egenskapen är han citerad i rapporten. (Professor i statistik) – Nej, jag är felciterad i rapporten. Som forskare gillar jag ju den inte. Utan som forskare så ska man ju citera ordentligt. (Reporter) – Professorn blev intervjuad och talar generellt om att myndigheters ledning inte alltid får höra kritik inifrån den egna organisationen. Men i rapporten framstår det som om han kritiserar just Brå som en myndighet med tydliga problem på detta område. (Professor i statistik) – Jag finns bara på ett ställe i hela rapporten, och det är fel.

I grafik visades framsidan av den aktuella rapporten. Där framgick vilka tre forskare som hade författat den. Därefter visades ett citat från rapporten som löd: ”...Brå har en stark knytning till Kriminologiska Institutionen samt till det socialdemokratiska partiet...”. Under tiden sa reportern följande.

Forskarna talar bland annat bekymrat om att Brå har en stark knytning till Kriminologiska Institutionen samt till socialdemokratiska partiet. Men den formuleringen vill forskarna idag inte riktigt stå för.

Reportern intervjuade sedan en av forskarna bakom rapporten och följande sades.

(Forskare) – Nej, vi säger inte att de har för stark koppling till socialdemokratin. (Reporter) – Nej, men ni säger att det finns en koppling till socialdemokratin. (Forskare) – Nej, det säger vi inte. (Reporter) – Men ni pratar om stark knytning till socialdemokratiska partiet. Det är ju en ganska skarp formulering. (Forskare) – Nej, det säger vi inte. (Reporter) – Jo. (Forskare) – Det säger vi inte. Var säger vi det? Kan du visa mig det? (Reporter) – Sida 53. Och har ni någon koll på om det är mycket sossar i råden? (Forskare) – Nej, det har vi inte, vi har inte frågat dem.

Reportern intervjuade professorn i statistik och följande sades.

Det visar sig att vad man menar är att det funnits intervjupersoner som tycker att det funnits kopplingar till politiken. Det påstås på flera ställen att forskare har blivit ombedda att ändra och korrigera i text och slutsatser. Professorn tycker att det är otydlig om det här rör sig om rimlig kritik som är gängse i forskarvärlden eller olämplig politisk styrning. (Reporter) – Finns det påverkan som inte är otillbörlig? (Professor i statistik) – Absolut. Man vill ju göra rapporterna så bra som möjligt. Det gäller ju mina vetenskapliga papper att de hamnar verkligen i tvättmaskinen och utsätts för mycket hård granskning.

Reportern sa därefter följande.

Det är också så att Linköpingsrapportens huvudförfattare, professor [namn], själv har sökt jobb på Brå men nekats anställning. Och i rapporten används hans egna erfarenheter som en del av forskningsunderlaget.

Inslaget avslutades med att reportern intervjuade en av forskarna bakom rapporten. I intervjun sades följande.

(Reporter) – Känns han som helt ojävig i förhållande till den myndighet ni granskar?
(Forskare) – Nej, alltså ojävig, vi har inte liksom diskuterat den frågan överhuvudtaget i och med att det här är den enda processen vi har fått tillgång till.

Aktuellt den 18 december 2019

Inslaget var snarligt utformat och innehöll samma information som lämnades inslaget i *Rapport*.

Veckans brott den 19 december 2019

I inslaget fick tittarna ställa frågor till en panel av medverkande experter. Följande sades.

(Programledare) – Så har vi fått en fråga här ifrån [namn] från Eslöv som undrar om den här forskningsrapporten från Linköpings universitet, som menar att Brå [...] viker sig för politisk påverkan och att just kriminologerna vid Stockholms universitet påverkar Brå ideologiskt. Och du är ju kriminolog vid Stockholms universitet, det har den här [namn] koll på så att han vänder sig direkt till dig undrar, hur kan ni försvara det här?

(Kriminolog) – Det är en bedrövlighet att stockholmskriminologerna skulle påverka Brå ideologiskt på något sätt. Det finns inga belegg alls för att det skulle vara så i den rapporten. Det är ett antagande man gör i rapporten. (Programledare) – På vilket sätt då menar du? Varför är det bara ett antagande? (Kriminolog) – Ja, det finns ingen empirisk grund för det antagandet, det finns ingen i rapporten som säger det, det finns ingen som påtalar den saken. Så det finns ju inget belegg för den saken, att det skulle vara så. Om man tittar på siffrorna, siffrorna som de nämner i rapporten, är dessutom fel. Det är klart att myndighetsforskning, som styrs av ett regleringsbrev, den typen av forskning är ju inte fri från politiskt tryck, det är den ju inte. Regleringsbrevet säger tydligt vad Brå ska syssla med under ett visst år, vad de ska ha för fokusområden, och därmed också vad de inte ska titta på. Så frågan är inte om det förekommer politisk styrning, det gör det. Frågan är hur, och hur mycket. Och det är ju en sak att säga vad man ska ha för fokusområden. Det är en helt annan sak att frisera siffror, att förhålla rapporter, och sådana här saker som de också anklagas för i den här rapporten. Problemet är lite att det är äpplen och päron. Det ena är en ganska naturlig del av myndighetsforskning och Brås position, det andra är svåra, svåra problem, som, så får det fan i mig inte gå till.

(Programledare) – Är det viktigt det, att rapporten plockar fram de sakerna? (Kriminolog)
 – Det är jätteviktigt att rapporten belyser problemet med Brå som politisk konstruktion [...]. Sedan gör de sig själva en björntjänst genom att de säger inte när de här mer allvarliga sakerna ska ha skett, de är väldigt vaga i när det ska ha skett. [...] Dessutom finns det bevisligen fel. Personer har blivit felciterade, författarna har själva dragit tillbaka vissa påståenden i rapporten nu. Och så har man då de här sakfelen som berör Kriminologiska Institutionen vilket råkar vara min arbetsplats då. [...] Det är väldigt synd. Det är väldigt synd att den är så pass undermålig på det sättet alltså.

ANMÄLNINGARNA

Morgonstudion den 18 december 2019

En anmälare anser att inslaget var ensidigt i och med att det enbart medverkade personer som var kritiska mot forskarrapporterna. Deras kritik förblev dessutom oemotsagd.

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

Inslagen är anmälda av sex personer, där en av anmälarna är huvudförfattare till den aktuella rapporten. Anmälarna anför i huvudsak följande.

Det framstod i inslagen som att författarna tog tillbaka en slutsats som de inte dragit i rapporten. Det framstod även som att det var fler än en forskare som kommit med kritik om att ha blivit felciterad. Författarna gavs inte möjlighet att kommentera den påstådda felciteringen som strikt sett inte handlar om en felaktighet i ett citat utan om inramningen som hade gjorts för att skydda källan.

När det gäller sättet intervjun genomfördes på samt hur intervjun presenterades i inslagen vill huvudförfattaren till rapporten särskilt uppmärksamma vad som står i rapporten: ”Med tanke på kritik som riktats mot att Brå har en stark anknytning till kriminologiska institutionen samt till det socialdemokratiska partiet väcker nuvarande bemanning av råden frågor”. I inslaget framstod det som författarna själva påstått att Brå har en stark anknytning till det socialdemokratiska partiet när de i själva verket refererade till andras påståenden om detta.

Veckans brott den 19 december 2019

Inslaget är anmält av tre personer, där en av anmälarna är huvudförfattare till den aktuella rapporten. Anmälarna anför i huvudsak följande. Det riktades kritik mot forskarrapporten som författarna inte fick en möjlighet att bemöta. Vidare var inslaget ensidigt då det bara lyftes fram att det som stod i rapporten skulle vara fel. Det sades inget om att författarna skulle kunna ha rätt i sin kritik av Brå.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Det är viktigt att de publiceringar som har anmälts ses i sammanhanget av den övriga nyhetsbevakningen kring rapporten. Den började dagen innan i *Rapport kl. 19.30* där forskarnas slutsatser presenterades som en rak nyhet.

Morgonstudion den 18 december 2019

Dagen efter att rapporten från Linköpings universitet presenterats valde alltså *Morgonstudion* att ta upp ämnet i tre inslag. Enligt rapporten kunde man av 37 anonyma intervjuer dra slutsatsen att personal på Brå har utsatts för politisk påtryckning för att ändra resultat som av olika skäl inte ansetts som önskvärda. Myndigheten ska också ha avvaktat med att presentera rapporter som kunde anses vara känsliga till exempel inför ett val. Rapporten fick snabbt stor uppmärksamhet men också kritik för hur den var utförd metodologiskt. En intervjuad person gick ut offentligt och sa sig vara felciterad i rapporten. För att analysera debatten kring rapporten och den uppkomna kritiken, och samtidigt sätta den i ett kriminalpolitiskt sammanhang, bjöd *Morgonstudion* in två gäster som i många år följt svensk kriminalpolitik och debatten kring den. De sa båda i samtalet att om uppgifterna i rapporten stämmer så är det oerhört allvarligt. Programledarna bemötte flera gånger gästerna med motfrågor.

I likhet med författare får forskare som gett ut en vetenskaplig rapport anses tåla en tämligen långtgående kritik av sitt arbete utan att i omedelbar anslutning få komma till tals för att försvara sig. *Morgonstudion* hade också bjudit in forskarna bakom rapporten, men ingen av dem hade möjlighet att komma. En av forskarna medverkade därför, i ett tredje inslag om rapporten denna morgon, via en videolänk. Hon fick då möjlighet att berätta om studiens viktigaste slutsatser samt kommentera och bemöta den kritik som framkommit.

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

Inslagen var en del i en löpande rapportering. Mot den bakgrunden och det granskande uppdraget SVT har, kan SVT inte finna att den kritiska infallsvinkeln som inslaget hade i sig kan anses stå i strid med kraven på opartiskhet och saklighet. Den centrala frågan i de flesta anmälningar handlar om det citat ur rapporten som visas på en skylt: "...BRÅ har en stark anknytning till kriminologiska institutionen samt till det socialdemokratiska partiet..." och huruvida den förkortning som gjorts av citatet är osaklig. SVT kan konstatera att forskarnas viktigaste slutsats som den presenteras i pressmeddelandet från Linköpings universitet är att Brå "snedvrider i vissa fall politiskt känslig forskning och anpassar resultaten efter beställarens önskemål". Det framgår inte i rapporten vilken politisk ideologi eller vilket parti som ska ha styrt i de fall som informanterna har talat om. Det enda parti som över huvud taget nämns i rapporten är det socialdemokratiska. Det framgår att en ledamot i Brås insynsråd angetts som organisatoriskt tillhörig till Socialdemokraterna år 2019, liksom att fyra av sex ledamöter i det vetenskapliga rådet har anknytning till kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet och/eller har arbetat vid Brå.

Förkortningen av citatet gjordes inte med syftet att snedvrída rapportens innehåll utan för att förenkla och förtydliga i det korta inslaget. Redaktionen tolkade författarnas mening på det sätt som det rent språkligt är korrekt och rimligt att göra. Språkligt sett framstod det i rapporten som att slutsatsen: ”Brå har en stark knytning till det socialdemokratiska partiet och den kriminologiska institutionen” var rapportförfattarnas egen. Den av författarna som intervjuades i inslaget fick möjlighet att kommentera citatet. I inslaget förnekade hon bestämt att forskarna själva hade formulerat sig så skarpt. Senare förklarade hon också för reportern att författarna hade belägg för kopplingar till kriminologiska institutionen, men inte till Socialdemokratin och att det möjligen skett något ”slarv med kommatecken”. Lite senare hörde huvudförfattaren av sig via mejl och uppgav då att författarna ”varken har eller försökt hitta några belägg för en sådan koppling (till socialdemokratin)”. Däremot skrev han att det hade ”framförts kritik mot detta” i intervjuer. Detta refererades också i inslaget. Att reportern uppfattade det som att forskarna i senare kontakter backade från en slutsats var i detta läge inte en orimlig slutsats.

Det stämmer att tittarna av påannonsern kunde ges intrycket att det handlade om fler forskare än en som kommit med kritik om felcitering. Eftersom det framgick tydligt i inslaget att det rör sig om en forskare anser SVT dock inte att formuleringen medför att inslaget strider mot bestämmelserna i sändningstillståndet.

Veckans brott den 19 december 2019

I programmet ges varje vecka tillfälle för tittare att ställa frågor till någon av de tre experterna i programmets panel. Experterna har i sin roll en omfattande yttrandefrihet och är inte att betrakta som företrädare för programföretaget. Redaktionen fann det rimligt att under den vecka när rapporten om Brå var aktuell låta en tittare ställa en fråga som programmets kriminologexpert fick svara på, särskilt mot bakgrund att den kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet där experten är verksam nämnts i rapporten. Inslagens utgångspunkt var tydligt presenterad. SVT kan inte finna att dess utformning strider mot kraven på opartiskhet och saklighet, särskilt mot bakgrund av den tidigare nyhetsbevakningen om rapporten, där alla parter fått komma till tals.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Huvudförfattaren till rapporten anför i huvudsak följande.

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

Det finns skäl att sätta SVT:s val av citat i ett större sammanhang. Det valda citatet är inte hämtat från slutsatskapitlet utan från ett diskussionskapitel. I det kapitlet framgår att där diskussionerna där utgår från andra aktörers uppfattningar om Brå.

Påståendet att huvudförfattaren nekats anställning på Brå är osakligt. Författaren sökte en anställning där för fyra år sedan, där utlysningen återkallades. Författaren sökte inte någon ny tjänst när nya tjänster lystes ut några månader senare. Att det skulle råda en jävsituation blir väldigt underligt med tanke på innebörden i begreppet jäv.

PROGRAMFÖRETAGETS TILLÄGGSYTTRANDE

SVT anför i huvudsak följande.

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

SVT vill förtydliga att en av rapportförfattarna inte bara intervjuades i *Morgonstudion* utan även i alla inslag i *Rapport* och *Aktuellt*. Hon fick dessutom helt utan kritiska frågor sammanfatta rapportens slutsatser i ett inslag i *Rapport* den 17 december 2019.

Den slutsats som rapportförfattarna själva drog av de intervjuer de gjort var att det fanns en politisk styrning av Brå. Det framgår tydligt av den intervju med en av rapportförfattarna som sändes den 17 december 2019 och där hon slog fast att ”Brås studier och rapporter har påverkats på olika sätt, framför allt utifrån en politisk styrning”. Detta var bakgrunden till att redaktionen uppfattade det som att forskarna ”backade” när de refererade till citatet om socialdemokratien som att detta enbart var uppgifter från intervjupersoner och inte något som de själva hade funnit. SVT kan inte se att den formuleringen strider mot bestämmelserna i sändningstillståndet.

På sidan 42–44 i den uppdaterade versionen av forskningsrapporten finns kapitel 4.8.3 ”En rekryteringsprocess”. Det inleds på följande sätt.

Med tanke på vad som framgått vid intervjuer hade det varit önskvärt att kunna studera hur processer sett ut när personer, som valt att ge kritiska synpunkter på polisen eller andra nära samarbetspartner till Brå, har sökt ekonomiska medel eller anställning hos Brå. En strävan att samla in sådan empiri visade sig dock inte vara möjlig på grund av Brås bristande transparens och sätt att efterleva offentlighetsprincipen. Vi har därför bara lyckats få inblick i en sådan process genom att en av artikelförfattarna som är känd för att våga uttrycka sig kritiskt om polisen (S4 i texten nedan) sökte en tjänst vid Brå.

Därefter följer en detaljerad beskrivning av en rekryteringsprocess där huvudförfattaren (som kallas S4 i rapporten) varit en av de sökande till en tjänst vid Brå. Det beskrivs bland annat hur S4 en månad efter anställningsintervju först på förfrågan fått ett svar att tjänsten tillsatts internt på grund av att man sett över sin organisation. När en jurist på en facklig organisation som S4 tillhörde kontaktade Brå fick hen svaret att ingen hade fått den utlysta tjänsten utan att rekryteringen avbrutits och att det skett en intern omplacering. Dock hade en annan sökande till den aktuella tjänsten fått ett svar som tydde på något

annat: ”Tyvärr måste vi meddela att vi beslutat att ge en annan kandidat tjänsten”. Tolv veckor efter den avbrutna tjänstetillsättningen påbörjades en ny tillsättning på den aktuella enheten. Nu hade kravprofilen ändrats så att den inte längre stämde med S4:s CV.

Mot bakgrund av ovanstående anser SVT att det inte kan anses osakligt att i ett kort nyhetsinslag sammanfatta beskrivningen i rapporten av detta rekryteringsärende som att anmälaren hade nekats anställning, eftersom han de facto inte fick det jobb han sökte.

Begreppet ”jävig” nämndes av reportern i en fråga till en av författarna. Det är korrekt att den formella definitionen av ordet är juridisk och oftast syftar på domares och andra offentliga ämbetsmäns agerande. Orden ”jävig” och ”jäv” används dock också i överförd bemärkelse som en synonym för ”partisk” och ”partiskhet”. Det är på det sättet formuleringen i inslaget ska förstås.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag, antingen genom att den kritiserade själv medverkar eller genom att en kommentar från honom eller henne redovisas.

Kravet på opartiskhet innebär bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Vid sin prövning kan nämnden ta hänsyn till ett annat program eller inslag, förutsatt att en sådan balansering framstår som naturlig för tittarna. Det kan till exempel röra sig om inslag i den löpande nyhetsförmedlingen eller i en programserie. Det kan också vara ett program som programföretaget hänvisar till i samband med sändningen.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt nämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Opartiskhet

Morgonstudion den 18 december, Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december samt Veckans brott den 19 december 2019

Enligt granskningsnämnden måste det vara möjligt för SVT att sända inslag där tillfälligt medverkande ifrågasätter en ny forskningsrapport och dess rön, utan att någon annan eller den som skrivit rapporten, samtidigt får komma till tals.

Nämnden noterar även att en av författarna bakom rapporten medverkade i flera av de aktuella inslagen och bemötte den kritiken som framkom mot rapporten. Nämnden anser mot denna bakgrund att utformningen av de anmälda inslagen inte strider mot kravet på opartiskhet.

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

Nämnden har vid flera tillfällen godtagit att en reporters frågor kan ha en provokativ karaktär och har beaktat att en reporters uppgift vid intervjuer är att – genom ett kritiskt förhållningssätt – tydliggöra den intervjuades ståndpunkter. Nämnden kan mot denna bakgrund inte finna att reporterens kritiska förhållningssätt under intervjun med en av forskarna bakom rapporten passerade gränsen för vad som får accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet.

Saklighet

Rapport kl. 19.30 och Aktuellt den 18 december 2019

Enligt nämndens mening kunde inslagen ge uppfattningen att rapportförfattarna själva påstått att Brå har en stark anknytning till det socialdemokratiska partiet. Av handlingarna i ärendet framgår det att författarna i själva verket refererar till andras påståenden om detta. Enligt nämndens mening brast därmed framställningen i förhållande till kravet på saklighet. Mot bakgrund av att reportern sa: ”det visar sig att vad man menar är att det funnits intervjupersoner som tycker att det funnits kopplingar till politiken” var bristen inte så allvarlig att inslagen strider mot detta krav.

Enligt nämndens mening framgick det tillräckligt tydligt av inslagen att det bara rörde sig om en forskare som ansåg sig vara felciterad. Påståendet i påannonseringen medför därför inte att inslagen strider mot saklighetskravet i denna del.

Enligt huvudförfattaren var påståendet att han nekats anställning på Brå osakligt. Mot bakgrund av handlingarna i ärendet anser nämnden att SVT:s påstående om den aktuella rekryteringen inte strider mot kravet på saklighet. Anmälaren är även kritisk till att SVT använde begreppet jäv. Enligt nämndens mening var förvisso

påståendet om jäv tillspetsat, men eftersom det under intervjun med en av rapportförfattarna framgick vad som åsyftades i det aktuella sammanhanget medför det inte att inslagen strider mot kraven på saklighet i denna del.

Övrigt

Delar av den kritik som huvudförfattaren till den aktuella rapporten fört fram är riktad mot argument och påståenden som SVT fört fram i sina yttranden. Nämndens bedömning begränsas till de förhållanden som skildrades i inslagen och de uppgifter som lämnades där.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Gedda

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.